

**Enrique X. Macías, 60 aniversario
Xornadas de Música Contemporánea,
CGAC, 6 de xuño de 2018**

O pasado 18 de maio o músico vigués Enrique X. Macías tería cumprido sesenta anos anos. Por ventura, Mercedes Rosón non se esqueceu desta efeméride e estas Xornadas de Música Contemporánea permiten lembrar a quen foi unha das grandes figuras da cultura galega da segunda metade do século XX.

Tras o seu pasamento xa hai case vinte e tres anos (novembro de 1995), a figura de Enrique permanece apenas como unha sombra na memoria das súas amizades e unha nota a pé de páxina dalgunhas das poucas historias da música galega.

Eu non son músico nin estudoso do feito musical contemporáneo. A miña testemuña aquí non é outra de quen garda as lembranzas e as vivencias do amigo co que compartiu tantas horas de azos e de esperanzas.

Coa intención de dicir algo con sentido neste serán, acudín ao meu arquivo de textos onde gardo os fíos da memoria, que Enrique consideraba como o vencello que soporta a traxectoria persoal e cultural. Fíos que me devolven o recordo do seu sorriso optimista nos días de estrea, da súa mirada melancólica, presente nos retratos que lle fixera Xurxo Lobato, do seu talante vitalista e curioso nas longas parrafadas que compartimos.

Contemporáneo dos membros de Rompente e de Atlántica, Enrique participou nas primeiras performances plásticas, musicais e literarias artelladas por aquel grupo inqueda de novos creadores no

desaparecido Sachtmo, un local situado na rúa «Finisterre», que foi unha das covas da modernidade viguesa no remate dos anos setenta.

Dende mozo, xa posuía a presenza sedutora do artista refinado e apaixonado. Gostaba da conversa repousada e vagarosa na súa casa de García Barbón, acompañado de María, rodeado de cadros, milleiros de fitas, discos, libros, e das caixas coas partichelas das súas obras. Cando regresaba das súas estadias en París, Ámsterdam ou Torino, onde era recoñecido como un dos máis prometedores compositores europeos, chamaba aos amigos para saber das novas dun país que amaba e que, en moi contadas ocasións recoñeceu e apoiou o seu traballo. Eu pasmaba escoitándoo falar por teléfono, ora en italiano, logo en inglés, despois en francés ou en requintado portugués, que dominaba con precisión e elegancia. Preguntaba sempre por Xerais, polos noso proxectos, entre os que sempre estivo preparar un libro de conversas que finalmente nunca chegamos sequera a comezar.

Enrique viviu a soidade do creador de fondo, entre a incompreensión dos seus coetáneos e o seu permanente compromiso persoal coa contemporaneidade.

Estes días volvín lembrar tantas tardes compartidas, a carón do vello piano, no que gostaba facer brincar a nosa María, cando esta aínda non dera os primeiros pasos. Lembrei as nosas camiñadas ata Solla, a dozaría da rúa Uruguai para mercar unha lingua queimada e os queiques de froitas escarchadas, polos que, larpeiro coma min

que era, tanto devecía, o mellor acompañamento que coñeciamos para preparar o noso té do serán, un eufemismo dunha merenda en toda regra. Foi Enrique que nos agasallou a receita preferida do noso té: dúas culleradas de Darjeeling, considerado o champán do té, e outra dun té escuro para a teteira, preferiblemente Early Grey, que está aromatizado com aceite de bergamota. Probádeo e quedaredes marabillados.

Non esquezo, tampouco, as visitas dos sábados á vella panadería de Reboreda en Urzáiz (hoxe desaparecida) para procurar unhas pezas únicas de pan centeo da que era moi comedeiro. Ou aqueloutras á tinturaría de Camelias, ao Perrete a mercar *Le Monde*, ao estanco de Príncipe para recoller o cartón de Pall Mall ou as citas co noso amigo Luís Noya, no prelo de Numen en Velázquez Moreno, onde lle preparaban os programas e libretos dos seus concertos.

Lembrei a longa conversa na que me contara como o marcou sendo un rapaz escoitar por vez primeira a *Sinfonía Fantástica* de Berlioz nun concerto da Orquestra do Capitole de Toulouse, celebrado no García Barbón, ou a fascinación que sentía por Sibelius, pola *Sonata n° 32* de Beethoven, pola *Arte da fuga* de Bach, polo *Requiem* de Györgi Ligeti ou polo *Reponse* de Pierre Boulez, algunhas das súas pezas preferidas.

Lembrei, tamén, aquel día feliz do concerto en Vigo de *Les adieux* e *Nobilissima Visione II/Postludios*, obras interpretadas polo seu amigo o pianista Roberto Bollea, co que mantiña un estreito

vencello creativo. Recordei que quedara satisfeito, cando os dous presentáramos a estrea de *Itinerario de luz*, aquí no Centro Galego de Arte Contemporánea, o 13 de abril de 1995 diante de mais dun cento de persoas. Vaia atrevemento, tratándose dun concerto de música contemporánea!

Como recordei aqueloutra noite memorable do maio de 1987, hai xa mais de trinta anos, cando lle concederon o Premio da Crítica no apartado de música. Enrique, á hora de agradecer o premio, leu un fermoso texto onde citou a René Char, un dos seus poetas preferidos, para sinalar a rebeldía como un dos sinais de identidade do creador. No mesmo acto –no que tamén foron premiados Suso de Toro e Manuel Rivas– Antón Costa, voceiro de Nova Escola Galega, solicitou a democratización do Consello Escolar Municipal de Vigo. Aquelas intervencións anoxaran moito o alcalde da cidade, que considerou que o concello non debería subvencionar uns premios que servían para que os galardonados criticasen a súa política. Enrique lembroume moitas veces o sucedido aquela noite, como exemplo da concepción utilitarista que algúns políticos posúen con respecto á creación cultural. Viviu dolorosamente esta incompreensión que moito o desanimaba.

De formación musical autodidacta, Macías dérase a coñecer en 1976 participando no Iº Encontro de Artistas Xoves, organizado por Xuventudes Musicais de Vigo, onde presentou as súas *Sete micropezas para piano*. Dende aquela traballou incansablemente na composición, atopando alén das nosas fronteiras os medios e os

recursos que precisaba para desenvolver o seu traballo creativo. O seu autodidactismo, que concibía como reflexión individual que asume diante do público todos os riscos posibles, levouno a renovar constantemente o seu traballo, tanto no que atinxía a súa temática e a súa preocupación estética, como tamén aos propios medios técnicos que empregaba, sen menoscabo do seu interese polas posibilidades creativas dos instrumentos tradicionais.

A obra de Enrique estaba en permanente construción. Actualizaba o seu material, e cando escribía unha nova obra sabía que non estaba rematada. Esta era a razón pola que empregaba unha técnica moi persoal de citacións ou de insercións de fragmentos preexistentes en composicións anteriores. Un proceso creador permanente, nunca totalmente concluído, que no vasto fresco sinfónico de *Exequias*, quizais a peza que mellor simboliza a súa madurez compositiva, amosa un estado de procura, de búsqueda, de inquietude, pero tamén de rebeldía, como foi a vida toda de Enrique.

Enrique, de aparencia tan fráxil como elegante, posuía esa forza interior, esa coraxe que lle permitía manter a súa ambición creativa contra vento e marea, por riba da mediocridade dominante e o conformismo cívico e cultural do seu tempo. O seu percorrido vital foi a viaxe solitaria dun heterodoxo, dun explorador do coñecemento, que seguiu a vía de procurar a sabedoría.

Moveuse pola fé inquebrantable no seu traballo creativo, pola convicción de ser consecuente co logro dunha linguaxe musical

persoal, nacida dunha reflexión inédita sobre a arte dos sons, que asume fronte ao público todos os riscos posibles. Vivía con paixón a súa condición de artista, de creador, de profesional responsable da súa obra, consecuencia plena da súa vida.

Mantiña un diálogo permanente co seu tempo, tenso, desacougado, ás veces incomprendido no seu país, nese estado de permanente procura, de busca, de creación, de perfección que expresa o verso de Mendiño, “cercáronme as ondas grandes do mar”, que el tanto amaba.

Que se volva a interpretar a súa obra é unha nova oportunidade de reatoparse coa obra dun xenio irrepetible.

Remato lendo o poema «A morte dun amigo» que lle dedicou:

ducias de gaiotas fan música de voos sobre o peirao
renxen tristuras entre as polas dos castiñeiros
e a chuvia acompaña ó vento baixo un ceo entoldado

un amigo marchou sen deixar sequera un adeus

eu non sei cómo hei chorar a súa partida
se con músicas silenciosas de palabras mudas
atoradas na seca gorxa de dor atónita
se con músicas sonoras das súas propias músicas
viaxando nelas tras da presenza ausente
se co diálogo que a memoria conserva interrompido

reavivado en imaxinario coloquio renovado
se con bágoas de escrita no papel húmida
transcendencia física do desconcerto íntimo
diante da pechada porta inevitable

meu amigo

¿ulas respostas ás preguntas aterrecidas?

¿ulas músicas onde confortar tanta inquedanza?